

Lenin szellemében, Október útján

Beköszöntésének és győzelmének 44. évfordulóján emlékezünk Októberre, a Forradalomra, amely nemcsak megrendítette a világot, hanem meg is változtatta azt. Ha gyökereit kutatjuk annak a mindent elsöprő ujjongásnak, felszabadult lelkesedésnek, világmegváltó lendületnek, amely Októbert minden időkre az emberiség felejthetetlen nagy ünnepévé teszi, nem lehet nem látni, hogy Október nem egy forradalom volt, hanem minden szöveg eszmének, minden mérész gondolatnak, a régi társadalom méhében megérlelődött minden újnak forradalma. Ez tette Októbert legyőzhetetlenné és véglegesé, ez tette naggyá, az emberiség forradalmává, minden szabadság forrásává, minden igazság hordozójává, nagy történelmi fordulóponttá.

Győznie kellett, mert igaz volt, mert az óriási többség forradalma volt, mert az emberiség történelmében első ízben párosult a haladás eszméjének küzdelme olyan osztályerővel, a proletárium szabadságharcával, amely, Marx szavait idézve „Mint a jelenlegi társadalom legalacsonyabb rétege, nem emelkedhetik fel, nem állhat talpra anélkül, hogy mindazon rétegek egész felépítményét, amelyek a hivatalos társadalmat képezik, a levegőbe ne röpítse”. Győznie kellett, mert a történelmi hajnalhasadás pillanatában forradalmi lendület és forradalmi párt, forradalmi párt és forradalmi vezér találta egymásra. A bolsevikok pártja harcokban született, harcokban kovácsolódott össze, soha a tömegeket el nem hagyta, el nem árulta, mert megrendíthetetlen bizalom övezte, és mert élén olyan ember állott, akinek neve több minden jelzőnél: Lenin. Így lett Október, az orosz munkásosztály és parasztság győzelmes forradalma, a világforradalom szimbóluma, így tekintünk mi is rá, mint érünk mindig megújuló forrására.

Az októberi forradalom proletárforradalom volt és egyben az emberiség forradalma. Szocialista forradalom és ezért egyben az igazság forradalma, erkölcsi forradalom. Fájdalom, akadtak, akik beszennyezték művét, elárulták elveit, sárba és vérbe fojtották erkölcsét. De Október igazi örökösei helyreállítják Október becsületét, szent fogadalmat tettek, hogy soha többé folt nem eshet Október köntösén, soha bűn nem tapadhat Október művéhez. A XXII. Kongresszus hangja — a szovjet nép hangja volt, de velük együtt érez, egyet akar, egyet küzd a szocialista világ minden népe, a világ proletáriátusa, minden haladó ember. Fehérék és feketék, sárgák és vörösek verődtek egy táborba. A Káltvány lánoki szavát: „Világ proletárjai, egyesüljete!” Október szele elvitt a földkerekség minden sarkába, és nincs ember e világon, kinek sorsa ne viselne magán Október bélyegét.

Mi magyarok, kommunisták és barátaink széles tábora, akiket társadalmi helyzetük és Október példaadása először több mint négy évtizeddel ezelőtt készített a Tanácsköztársaság nevéhez fűződő felejthetetlen lelkesítő harcra, és akik, egy negyedszázaddal később Október fiainak, Október fegyvereinek köszönhetően felszabadulásukat, mi vallhatjuk: Nemcsak haladásunknak, céljainknak, emberi boldogulásunk társadalmi kútforrása Október, hanem onnan táplálkozik erőnk is, amellyel céljainkért küzdünk. S ha hibáinkat követünk el, ha haladásunk időnként megtorpan, ha újra kell kezdenünk a felburjázott gyomtól meg kell tisztítanunk a forradalmi talt, ha engedjük lankadni a tömegek nélkülözhetetlen hitét és lelkesedését, úgy ezért nem Október, hanem Október örökségének elhanyagolása a felelős.

Október öröksége: ez a szocializmus vajdó, megvalósuló világa, sokszázmilliónyi ember életének új formája, új tartalma. Egy világ, amelyből mélyesen idegen minden igazságtalanság — erről tanúskodott oly beszédesen a Szovjetunió Kommunista Pártjának most lezajlott XXII. Kongresszusa — s amely történelmi elhivatottságot érez arra, hogy eszméit és eszményeit megvalósítsa.

Október öröksége: harc a békéért! A legnagyobb béke-manifesztum, amely valaha is elhangzott, Október és Lenin nevéhez fűződik; ez a kiáltvány bélyegezte „az emberiség elleni legnagyobb gonoszletnek a háború folytatását avégből, hogy miként osszák fel az erős és gazdag nemzetek között az általuk meghódított gyenge népeket”. Október öröksége az az ígéretem, amely mérhetetlen erőforrásaiból merítve hatalmas fegyverzetet létesített a béke és a szocializmust építő népek védelmére, de Október öröksége, mindenekelőtt Október: nem a fegyverek egyedül, a népek szava és akarata, a munkásosztály és a haladó emberek egyeteme dönti el az emberiség sorsát, veti el a háborút, választja a békét! Ma, amikor a tömegpusztító fegyverek olyan iszonyatkeltő sokasága áll bevetésre készen, amikor megszámlálhatatlan milliónyi emberi élet kioltása vagy fennmaradása forog kockán, sürgetőbb feladat, mint valaha, hogy Október e hagyatéka, Október e követelménye szüntelenül szemünk előtt lebegjen. Mozgósítani az élöket, tetemre hívni a holtakat! ha igaz az, hogy a munkásosztály történelmi hivatása mindenfajta kizsákmányolás és elnyomás megszüntetése, akkor igaz az is, hogy ugyancsak történelmi hivatásá megfékezni, megtörni az imperializmust, megvédeni a békét!

Október öröksége: a kommunista pártjának eszmei tisztasága, az elmélet és gyakorlat egysége, kérlelhetetlen harc mindenfajta torzítás és vulgarizálás ellen, egyetértés a dolgozó tömegekkel, a legszorosabb kapcsolat a néppel. Így győzött Október, győzelme a tömegeké volt.

A Szovjetunió Kommunista Pártja alig lezajlott XXII. Kongresszusának szavaival fülünkben nem lehet Októberre másképp, mint az emelkedettség legmagasabb fokáról gondolni. Ha a szocializmus építése eljuthatott oda, hogy a világ egyik legerősebb, legkorhadtabb államának helyén a hatalmas teljében álló Szovjetunió állhat, ha a mindig kísértő éhségkatasztrófák egykori országában a javak bősége és a szükségletek szerinti elosztás rendszer bontakozik ki, mint a legközelebbi évtizedek konkrét programja, úgy ez mintául szolgálhat a feladatok nagyságát illetően. Látnuk, hogy milyen kiemeltenül számolnak le a szovjet kommunisták mindazzal a szemlélettel, amely elszakad Lenintől és az életől, és mindazokkal a személyekkel, akik ezért felelősek, és úgy érezzük, tudjuk: ott ma Október nagy mértékével mérnek! Október letételményesei, a kommunista pártja, a proletárdiktatúrától kialakult szovjet népállam, a kommunizmus küszöbén nem maradhat adós Október egyetlen követelményével sem. A „mindent az emberért” jelszóban a maga univerzalizmusával és humanizmusával benne van Október egész tartalma, a tudományos szocializmus elméleti igazsága éppenúgy, mint etikai forrása, s az embereknek a szocialista forradalomhoz fűződő minden álma; ezért kell helytállni, harcolni, munkálkodni, tanulni, önmagunkon uralkodni. Az a zászló, amelyen a „mindent az emberért” jelszó csillog, Október zászlaja, az a győzelem, az a dicsőség!

Dr. Vajda Imre ünnepi beszédéből

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETE!

Közgazdaság

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYESÜLET LAPJA

III. ÉVFOLYAM, 18. SZÁM.

Ára: 30 fillér

1961. NOVEMBER 5.

„Ifjúság a szocializmusért” mozgalom első évének értékelése

A KISZ VB 1961. október 31-i ülésén foglalkozott az ISZM első évének tapasztalataival, eredményeivel. A VB meglepéssel állapítja meg, hogy a mozgalomba jelentkezett 954 hallgató (az egyetem hallgatóinak 88,6 százaléka) közül 830 hallgató tett eleget az első fokozat követelményeinek és kapott jelvényt, ami a résztvevők 87 százaléka. Ez igen jelentős eredmény és KISZ-alapszerveink, csoportjaink jó munkáját tükrözi. Ez alkalommal is köszönetünket fejezzük ki minden KISZ-funkcionáriusnak, vezetői tagoknak, aktívoknak, KISZ-tagoknak, akik lelkes munkájukkal hozzájárultak a mozgalom első évének sikeréhez.

A mozgalom első évének tapasztalatai alapján a következőkben fontos feladatként kell szem előtt tartani:

1. A szervezetenél el kell érni, hogy minden fiatal jelentkezzen a mozgalomba. A teljes szervezetségi elérési érdekében széleskörű agitációt fejtünk ki.

2. A mozgalom sikerét nagymértékben befolyásolja a vállalások színvonala. Az alacsony szintű vállalások a mozgalom elsekélyesedéséhez, sematizmushoz vezethetnek, ép-

pen ezért döntő feladatunk, hogy növeljük a vállalások színvonalát.

3. Feltétlenül szükséges, hogy nagyobb gondot fordítsunk a mozgalom adminisztrációjára. Az alapszervi vezetőségek folyamatosan jegyezzék fel, hogyan és miként történik a teljesítés.

4. A mozgalom eredményes továbbvitelére szempontjából különösen nagy súlyt kell fektetni a folyamatos évközi ellenőrzésre és ennek megszervezésére. Ebben a munkában nagy jelentősége kell hogy legyen a közösségeknek. El kell érni azt, hogy minden KISZ-csoportgyűlésen két-három résztvevőt beszámoltassanak munkájukról.

5. Az elsőéves vezetőségek vizsgálják meg azoknak az ügyet, akik teljesítették a mozgalom követelményeit, de jelvényt még nem kaptak.

6. Az ISZM II. évében munkánk alapvető tartalmát a KISZ-kongresszus jelszava kell hogy adja. „Munkával, tanulással a szocializmusért” jelszó szellemében kell dolgozunk az ISZM II. évének sikeres, az elsőnél magasabb színvonalú megvalósulásáért.

KISZ-vegrehatóbizottság

Nagy Józsefné könnyűipari miniszter látogatása

A KISZ-klub meghívására szerdán délután körülbelül 300–400 fonyi hallgatóságnak előadást tartott a közgazdász hivatásról Nagy Józsefné könnyűipari miniszter.

A miniszterasszony érdekes, az iparág problémáit magában foglaló előadásában azt ismertette, hogy mennyire szükség van az alkotó közgazdászai munkára a termelés területén, különösen két fontos kérdés-csoportnál: az export gazdaságosság számításánál és a beruházások gazdaságosságának mérésénél.

Előre feltett kérdésekre felhívta Nagy Józsefné ismertette, hogy bizonyos matematikai módszereket is alkalmaznak már a minisztériumi közgazdászai munkában. Például a papírgyárak termelésének programozásánál és a bőriparban is optimum számításokat végeznek. A papírgyári programozás számításai olyan komplikáltak, hogy magyarországi gépekkel nem is tudják megcsinálni, ezért a Szovjetunió számítástechnikai központjában végzik el a műveleteket.

A miniszterasszony egy jelenlegi, gyakorlati közgazdasági módszerre, az üzemi összehasonlításra is felhívta a figyelmet. E módszer lényege, hogy különböző üzemek azo-

nos munkaterületeit veszi vizsgálódás alá, s így lehetőséget nyújt arra, hogy az üzemi feltételek különbözősége mellett — az azonosan alkalmazható jó módszerekre, eljárásokra irányítsa a figyelmet, s ezt iparági szinten is általánosítsa. A módszer ismertetésénél Nagy elvtársnő több olyan alkalmazási lehetőséget sorolt fel — például egyes üzemrészek munkájának összehasonlítása — vagy egyes gyártmányok szerinti összehasonlítás az önköltségi költségtervezők elemzése alapján üzemi ismeretekkel összekötve, amelyek egy-egy tudományos diákköri munka témájául is szolgálhatnak.

Előadásában a könnyűipari miniszter nemcsak a közgazdász munka alkotó jellegével foglalkozott, hanem arról is szólt, hogy kevés a közgazdász. A könnyűipari minisztérium például az elmúlt évben 19 végzést kért a 36 iparszakos közül, s mindössze négy embert kapott. Eppen ezért nem volt várható, hogy előadása végeztével az érdeklődő hallgatókkal társadalmi ösztöndíjak biztosításáról is beszélt, s ígéretet tett arra, hogy az egyetem illetékeséhez társadalmi ösztöndíj pályázatokat juttat el.

Legfontosabb kérdés; a kommunizmus építése

Az SZKP XXII. kongresszusa igazolta és alátámasztotta a moszkvai nyilatkozatnak azt a megállapítását, hogy „korunk fő meghatározó ereje a szocialista világrendszer”. Ez mindenekelőtt abból adódik — és azt a kongresszus is hangsúlyozta —, hogy a szocialista világrendszer gazdaságilag hallatlanul megerősödött. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy a Szovjetunió a legközelebbi jövőben az anyagi termelés tekintetében utóéri, sőt túlszárnyalja az Amerikai Egyesült Államokat.

Annak ellenére, hogy a világpolitika alakulásában, éppen gazdasági erejénél fogva, a szocialista világrendszer a meghatározó, nem szabad megfelekedni az imperializmus léteiről, illetve arról, hogy ez maga után vonja a háború lehetőségét.

A Szovjetunió gazdasági, tudományos és katonai potenciáljának növekedése az alapja a kommunizmus építésének. A kongresszus elfogadta a kommunizmus építésének átfogó,

felemelő programját. Olyan számokat tartalmaz a program, amelyek közeli valóságba hozzák az emberekhez a kommunizmust: Az ipari termelés határozott, a mezőgazdasági termelés 3,4-szeresére emelkedik. Igaznak, helyesnek tartom, az SZKP programja korunk kommunista kiáltványa.

A szocialista világrendszer ezen gazdasági eredményein keresztül agitál és forradalmisítja az egész világot, hiszen ezt a kongresszus eddigi világvisszhangjából is lesűrhetjük.

A kongresszuson elfogadott program nagyon sokat jelent a ma élő nemzedék számára. A mai fiatalok már a kommunizmusban fognak élni. Megfelelő mennyiségben és ingyen fognak lakáshoz jutni, ingyenes lesz a közlekedés és egyéb állami szolgáltatások, ingyenes lesz a gyógyszerellátás stb. A társadalom olyan nagy terheket fog levenni a dolgozók válláról, hogy könnyebbé válik, megszépül az emberek élete.

Ezek a gigászi feladatok természetesen óriási erőfeszítések és sok munka alapján valósulhatnak meg.

Fontos, de szerintem másod-

rendű kérdések voltak a kongresszuson az alban-kérdés, a személyi kultusz kérdése, valamint a pártellenes csoportokkal kapcsolatos problémák. Ezek a kérdések úgy vetődtek fel, mint egy rég megindult folyamat kikristályosodása. A történelem és az eredmények igazolták, hogy a személyi kultusz és a pártellenes csoport tevékenysége mennyit ártott a pártnak és a gazdasági élet fejlődésének.

Amikor az SZKP XXII. kongresszusa által elfogadott programot olvastam, önkéntelenül az jutott eszembe, hogy történelmileg az egész szocialista rendszer egy időben jut el a kommunizmusba. A mi országunk is tagja a szocializmus taborának, a mi nemzedékünk is részese ennek a kornak, ez tehát a mi programunk, az én programom is. Ez a program olyan, amiért érdemes dolgozni, s mindent megtenni sikeres teljesítése érdekében. Mi úgy tudunk a program megvalósításához legjobban hozzájárulni, hogy az egyetemen tanulva, az életbe kikerülve mindent megteszünk ötvés tervünk teljesítése érdekében.

Czirák István

A számok beszélnek

A Szovjetunió ipari termelésének hatalmas fejlődése csodálatos, lelkesedéssel tölt el mindannyiunkat. Ma a szovjet ipar termelése az Amerikai Egyesült Államok termelésének 60%-a, jöllehet 10–11 évvel ezelőtől annál még 30%-át sem érte el. Hogy a n jöhetett létre ez az imperialista országokban el sem képzelhető fejlődés?

Ha az 1956–1961 évek közötti időszakot vizsgáljuk, látjuk, hogy

a) a Szovjetunióban az ipari termelés fejlődésének évi átlagos üteme 10,2% — az USA-ban 2,3% volt.

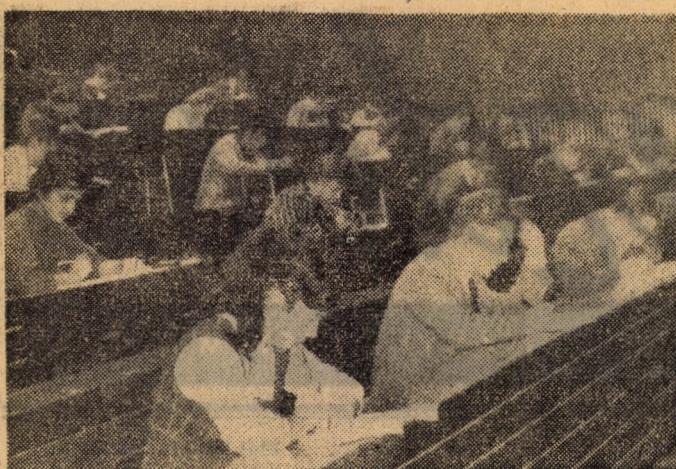
b) a beruházások évi átlagos növekedése a Szovjetunióban 12% volt, — ugyanebben az időszakban az USA-ban növekedés nem volt, sőt némi csökkenés következett be a beruházások területén.

Következőleg: az ipar fejlesztésének gyors üteme és a termelőeszközök hatalmas kiszélesítése alapján érte el ezt az eredményt a Szovjetunió, ami a termelés abszolút terjedelme tekintetében abban nyilvánul meg, hogy máris megelőzte az Egyesült Államokat a vasérc- és szénbányászat, a kokszt és vasbeton épületelemek, a fűtővonalai diesel- és elektromos mozdonyok, a fűrészarúk, a gyapjú textilanyagok, a cukor, a vaj, a halfélék és több más cikk termelésének mennyiségében.

Dr. Szabados Anna

Szinte nem is igaz

szemlények elsőévek gazdaságtörténeti zárthelyi dolgozataiból



„A kibontakozó ártermelés fő képviselője a parasztság volt. Ezért nevezzük paraszti ártermelésnek.”

„Leibeigenschaft oroszul kreposztnicsesztvo kifejezés alatt azt a jobbágyot értjük, akit már jobban nem is lehet lealacsonyítani a feudális rendszerben.”

„Nyugat-Európában a korai feudalizmusban megvoltak a Leibeigenschaftok.”

„A politikai gazdaságtan a gazdasági törvényszerűségek általános menetével foglalkozik, azt vizsgálja, hogy hol érvényesülnek a legáltalánosabban a törvényszerűségek.”

„A Leibeigenschaft nem más, mint „a német jobbágyhelyzet”. A Leibeigenschaft minden egyes tagja szigorú személyi függésben van feudális urával szemben.”

„A Leibeigenschaft a földesurak „testi-lelki” szolgálja volt.”

„A politikai gazdaságtan a gazdasági fejlődés legáltalánosabb törvényszerűségeivel foglalkozik, és legfeljebb a klasszikus példákat említi meg.”

„A magyar társadalom kialakulására nagy hatást gyakorolt az ország területén élő szláv nép és a feudális Európa. A rab-szolgaság pótlása lehetetlenné vált.”

„A kalandozások idején van rabszolga, azonban ez nem hosszútávú élet, mert a kalandozások csak néhány évtizedig tartanak.”

FELELŐTLENSÉG!

Szeptember 30-ig tartott az utóvizsga időszak, ez volt az utolsó lehetősége „szorgalmas” hallgatóinknak mulasztásaik pótlására.

Most szerény számításaink szerint is november eleje van,

Tulságosan kötöttek a lehetőségek

mondották többen hallgatóink közül az ISZM kulturális vállalásaival kapcsolatban. Mi erről a vélemény Barabás Dénes elvtársnak, a KISZ-kultúrósztály vezetőjének?

— Miért kötöttek? Hiszen mi a legtöbb lehetőséget igyekeztünk biztosítani. Az év elején több hallgatót megkérdeztünk, milyen vállalásokat tudnának elképzelni. Egy sem volt olyan, aki mást is mondott volna, mint ami a programban előfordul. Különben ha valaki mégis programon kívüli, elfogadható vállalatot tesz (tehát nem mozi, cirкус, varieté stb.) azzal külön is szívesen foglalkozunk.

— Különböző egyesek szerint maximális követelményeket állítunk a hallgatók elé. Meg kell jegyezni, hogy az ISZM vállalások teljesítése egész évre szól, s a kulturális vállalások két nagy csoportjából csak egyet-egyét kell választani. De feltétlenül mindkettőtől kell, mert egymást egészítik ki. A jelentkezés egyébként egyenként történik. Ami a maximalizmust illeti, a vállalatok valóban magasabb színvonalúak, mint az elmúlt években, amelyekkel egyáltalán nem lehetünk elégedettek, hiszen olyan általánososságokat tartalmaztak, mint pl. mozi-látogatás, olvasás — minden konkrét meghatározás nélkül. Mivel az ISZM mozgalomnak idén jóval magasabb színvonalat akarunk biztosítani, ilyesmire most szó sem lehet.

— Végül szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy vállalásról van szó. Nem kényszer a mozgalom, de mindenkinek érdeke, hogy tervszerűen tovább lépjen a kulturális önképzés terén.

Gy. J.

utóvizsgák pedig még mindig léteznek.

A kereskedelmi karról 12 ember vizsgálják a közeljövőben: túlnyomó többségük másod- és harmadéves. Vannak köztük évismétőlők, akiknek profiljába tartozik már az ilyesmi. Egészen kirívó esetek is előfordulnak, például másodéves hallgatónk, D. P. háromszor vágott neki a matematikának. Az évvégi első kirúgás után figyelmeztetést kapott a dékáni hivataltól: 5 hónapja van, tanulja meg nyáron a matematikát. Hát azóta sok minden történt! Mindig egy-egy dolog miatt bukkant meg, például csak éppen 40 oldalt nem nézett át. Most éppen harmadik utóvizsgájánál tart. Ez már felelőtlenség.

Az iparkaron már csak egy hallgatónk van adóssága, de itt kisebb a létszám is. Az általános kar középhelyen zetet foglal el. Négy hallgató érintett még az utóvizsga kérdésben. Megoszlásuk: 3 harmad- és 1 másodéves. Általában megállapíthatjuk, hogy a mennyiségi tárgyakkal baj van. Az összes „utó-utó” vizsgázók egy-egy kirívó politikai gazdaságtan uv. melletti matematika és statisztika tárgyakból jártak szerencsétlenül.

Negyedéves korukra egyetemünk hallgatói már többnyire a javulás útjára lépnek, és igyekeznek elkerülni az uv-kat. Elgondolkoztató egyik negyedéves hallgatónk esete: két utóvizsgája van, nem jár be az előadásokra sem.

Lehetséges, hogy ezután a rektori hivatal „kérsére” még egy évig fogja látogatni egyetemünket.

Reméljük, ebben a félévben nem kell több „utóvizsga” cikket írunk, hiszen nemsokára már újból kezdődnek a „rendes” vizsgák.

Az egyetem SZB nőbizottsága

november 13-án, hétfőn délután fél 3 órakor a klubban ankétot rendez az egyetem nődolgói és hallgatónői részére a nők egészségvédelméről. Az ankétot M. dr. Nagy Sára, kórházi főorvos vezeti. Érdeklődők kérdéseiket juttassák el a nőtanácshoz, vagy dobják be a Közgazdász levelező-ládájába.

A korszerű, általános műveltségről

A legutóbbi néhány évben, különösen pedig a párt művelődéspolitikai irányelveinek közzététele óta egyik legfontosabb feladattá vált szocialista kultúrforradalmunk eddigi eredményeinek továbbfejlesztése.

A legszembeötlőbb előrelépés ezen a téren a különböző iskolák tananyagainak korszerűsítése, általában az oktatási reformtörvény. Ez az általános fejlődés több, régóta ismert kérdése — egyebek között az általános műveltség korszerű fogalmának meghatározását — tette szükségessé.

Lapunkban az általános műveltség néhány problémájával kívánunk foglalkozni, nemcsak általánosságban, hanem kitérve egyes konkrét rész kérdésekre, az egyetemünkön meglévő helyzetre és állapotokra is.

Ezt a cikket bevezetőnek és egyben vitaindítóknak szánjuk. Mivel fontos és közérdeklő témáról van szó, kérjük és el is várjuk, hogy az oktatók, a hallgatók vagy a szeminárium és KISZ-csoportok megírják ezzel kapcsolatos véleményüket. A cikk utolsó részében több felvetett problémát válasz nélkül hagy, illetve csak futólag érint. Ezzel az a célunk, hogy támpontokat, ötleteket adjunk olvasóinknak. A hozzászólásokat — éppúgy, mint a szerkesztőségnek szánt minden levél, hozzászólás, véleménynyilvánítás esetében — a Közgazdász levelező-ládájába kérjük bedobni.

Az általános műveltség történeti kategória, normái társadalmi rendszerek és korok függvényei, s mindenkor az uralkodó osztály érdekeinek felelnek meg legjobban. Mint a társadalmi tudat minden eleme, úgy az általános műveltség is a fejlődés egyes szakaszaiban hosszabb-rövidebb időre elmarad a társadalmi lét fejlődése mögött.

Az általános műveltség fogalma

és a hozzávető általános képzés elmélete és gyakorlata, olyan tartalommal, amely nemcsak a múlt század második felében és a felszabadulásig, hanem még napjainkban is — különösen az értelmiségnél és a kispolgárságnál — számos esetben feltehető, a kapitalizmus magyarországi fellendülésének idején alakult ki, a fizikai munkától távolálló vezetőket, a születésétől kiválasztott szellemi elit képzésére.

Három jellegzetes vonása, hogy intellektuális, formális képzésre törekedett, nagyobb részben nem korszerű, hanem tradicionális és — mint ezek következményeképp — öncélú volt, tagadta a hasznosságot. Általánosnak mondják ezt a műveltséget, mert az volt róla a vélemény, hogy mindenhez elvezető, mindenre előkészítő jellege van, és mert azt hitték róla, hogy bizonyos örök erkölcsi normák megértésének és betartásának alapjául szolgál.

Ez a hagyományos műveltség,

amely minden inkább volt, mint általános, lényegében azonosult és egybeesett a humán műveltséggel, bár az idők során — legalábbis a képzésben — magába olvasztott némi általános természettudományos ismereteket is. Természetesen nem adott tudományos, haladó világnézetet, de még átfogó idealista világnézettel sem, és lényegi, szerkesztési kapcsolata volt a különböző vallási nézetekkel, nacionalista és irredenta ideológiákkal. Ezt az általános műveltséget szinte egészében a középkori oktatásban vélték megszerzethetni.

Anélkül, hogy az általános műveltség ilyen polgári, feudális kapitalista felfogásának mélyebb kritikájával foglalkoznánk, teljesen nyilvánvaló, mennyire hasznavehetetlen, ellentétben a nyugat-európai fejlődéssel, már kezdettől mennyire reakciós osztálytartalomú volt, s a szocialista társadalom győzelme után mennyire égetően sürgős feladat lett a változtatás.

Társadalmunk ezen a területen is döntő eredményeket ért el, egész művelődésünk

osztályjellege megváltozott, más lett materiális tartalma is. A fejlődés azonban a legutóbbi években igen fontos feladattá tette kultúrforradalmunk mennyiségi eredményeinek minőségi eredményekké való fejlesztését, ennek kapcsán pedig az általános műveltség fogalmának, tartalmának korszerűsítését és elmélyítését, a társadalmi hajadák által felvetett igények maximális kielégítése érdekében.

Itt mindjárt felvetődhet két kérdés. Az egyik az, hogy — figyelembe véve az ismeretek és tevékenységek roppant, szinte már beláthatatlan tömegét — tulajdonképpen lehet-e még szó valamennyire is átfogó, általános műveltségről. Ha igen, akkor is van-e szükség rá, nem elegendőek-e csupán a szakműveltséget kiegészítő általános jellegű ismeretek, hiszen az élet minden területe egyre jobban és jobban specializálódik. További kérdés lehet, hogy ha lehet is és kell is általános műveltség, mi a célja.

Az egész szocialista társadalomnak, de különösen a munkásosztálynak történelmi feladatai megvalósításához

a világ mély, átfogó megismerésére van szüksége

és ennek megszerzésére osztálytermészeténél fogva képes is. De nemcsak képes rá, hanem társadalomátalkító tevékenységével, ennek nyomán az általános műveltséget ténylegesen korszerű, magasabb fokra emeli és mindenki számára lehetővé teszi, hogy ezt meg is szeresse magának. A fejlődés során egyre inkább biztosítja annak lehetőségét és valóságát, hogy a műveltséget a társadalom, az egész emberiség érdekében használják fel. A szocialista társadalomban a korszerű általános műveltség sohasem öncélú, hanem az ember sokoldalú képességeinek kibontakoztatásá, az osztálytársadalmi célok szolgálatában áll.

Az egyes ember szempontjából sem lehet kétségetvonni a korszerű általános műveltség szükségességét, megszerzésé-

nek lehetőségét. A korszerű általános műveltség hiánya, amellyel, hogy megnehezíti a széleskörű szakműveltség megszerzését és annak alkotó felhasználását, egyéb területeken „mozdulatlanságra” ítéli az embert, lehetetlenné teszi az életben elmerülő számos kérdés megoldását. Megszerzésére kétségtelenül megvan a lehetőség, bár ez a kérdés számos nehézséget vet fel, amelyekre később részben kitérünk.

A korszerű általános műveltség megszerzésének célja az egyén szempontjából végül soron teljesen azonos, vagy azonosnak kell válnon az osztálytársadalmi célokkal.

„Győzelmünk nem a kultúra leegyszerűsítését, hanem a kultúra minden bonyolultságának átfogását jelenti.” (Majakovszkij)

A korszerű általános műveltség tartalma

sokrétű, s a polgári felfogással ellentétben, nem szűkíthető le pusztán csak szellemi részére. A korszerű általános

műveltség egyrészt szellemi tényezőkből — különböző ismeretekből — áll, másrészt pedig a fejlett munkaeszköz-

ökkel végzett bonyolult munkatevékenység, a politikai gyakorlat, az általános erkölcsi magatartás és a jó ízlés együttesen a műveltség gyakorlati oldalát, anyagi összetevőjét képezi.

A gyakorlati élet követelményeinek megfelelően a korszerű általános műveltség nyilvánvalóan nem lehet azonos a humán műveltséggel. Helyesebben talán úgy lehetne mondani, hogy a humán műveltség tartalma és köre más a korszerű felfogásban, mint a hagyományos szemléletben. A korszerű általános műveltségben az emberre és a környező világra vonatkozó ismereteknek a lehetőségek szerint a maguk teljesességében kell helyet kapniuk, s így a korszerű természettudományos és technikai ismeretek is szerves részét képezik. A művelődési anyag csakis

így humánus, igazán emberhez méltó. Emellett persze a humán műveltség — irodalmi, művészeti stb. műveltség — korszerűsége, illetve a mi nemzedékünk számára korszerűsítése is elengedhetetlen.

Napjainkban — épp a közfelfogásban is — megfigyelhető bizonyos kettős irányú mozgás, változás, éppen ilyen jelleggel. A humán műveltség számos részterületét ma már szakműveltségek tekintik, s ugyanakkor a hajdani szakműveltséghez tartozó ismeretek egy része mindinkább része lesz a modern ember korszerű műveltségének. (Például az anyagi termelésel összefüggő legáltalánosabb ismeretek, a rakástechnika egyes részei stb.)

Mindez azonban még nem teszi ki a korszerű általános műveltség szellemi oldalának egész tartalmát.

A korszerű műveltség — marxista műveltség

Korunk bonyolult társadalmi és politikai viszonyai megkövetelik, hogy szilárd világnézetünk legyen, s ezért a marxista szellemű ideológiai és társadalomtudományi ismeretek a korszerű általános műveltség alapvető részei. Ugyancsak elengedhetetlen feltétele a korszerű általános műveltségnek az állandó konkrét politikai tájékozottság és ítéletképeség is. A korszerű műveltség azonban több, mint politikai, társadalomtudományi műveltség, egyben kritikus műveltség is.

Kritikus műveltség abban az értelemben, hogy harcol minden ellen, ami a társadalmi haladás, a műveltség fejlesztése és széleskörű elterjesztése útjában áll. Kritikus továbbá a műveltség felhasználásának tekintetében. Kritikus műveltség abból a szempontból, hogy lehetőséget nyújt egyrészt a polgári irrodalom, művészet és tudomány

világnézeti helyes értékelésre, másrészt mindezek burzsoá jellegének bírálataira. Ezeket az oldalakat egybevéve kritikus végül abban az értelemben is, hogy módot ad ismeretek kiválasztott, újabb ismeretek szerzésére is.

Nyilvánvaló, hogy a korszerű műveltség ember elé állított ilyen nagy követelmények mellett valóban általános műveltséget ma már egyetlen iskolatípus sem adhat, csupán ennek megszerzéséhez szükséges alapokat nyújthatja. A korszerű általános műveltséget magunknak kell megszerznünk. Ezt viszont megnehezíti, hogy az iskolákban a mi nemzedékünk sok mindent elsajátított ugyan, de azt csak a legkritikább esetben, hogy hogyan is kell helyesen továbbképeznünk magunkat. A korszerű általános műveltség megszerzéséhez mintegy előbb ezt is meg kell tanulnunk.

Ma több reális veszély fenyeget

Legáltalánosabb elvi szempontból van bizonyos tendencia olyan általános műveltség kategória kialakítására, amelyben az osztálytartalom, a világnézeti alap háttérbe szorul, s a marxista nézetek valamiképp összemósódnak, eklektikus, objektívista módon keverednek a polgári és kispolgári felfogás elemeivel. Ennek egyik szembeötlő bizonyítéka, hogy — a közfelfogásban különösen — inkább csak a technikai és humán ismeretek viszonyának és arányának tulajdonképp felszíni problémája okozza a fő gondot.

Jelentős, konkrét veszély egyrészt a humán oldal rovására történő túlzott technizálódás és szakmai egyoldalúság, másrészt a sokoldalú felületesség.

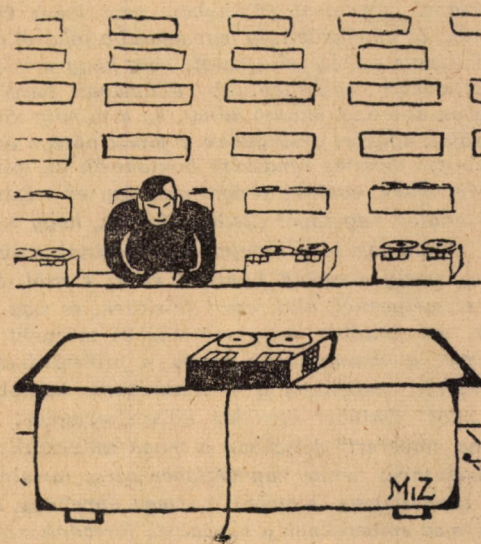
A szakmai képzettség állandó fokozásának szükségessége is csökkenti egyáltalán a

módot és lehetőséget a korszerű általános műveltség elmélyítésére. Ugyanakkor az egyetemi képzés, különösen a mi egyetemünkön számos esetben nemcsak szakmai, ideológiai ismereteket nyújt, hanem egyben az általános műveltség egyes részeit is tartalmazza.

A korszerű általános műveltség megszerzésének, s ezzel szoros összefüggésben az önképzésnek szükségessége sürgetően követeli mindnyájunktól, hogy az egyetemi éveket ebből a szempontból is a lehető „leggazdaságosabban” használjuk ki. Az egyetem sokmindenre megtanít, de majdnem ugyanilyen mértékben enged is bennünket önállóan művelődni, tanulni. Ennek a lehetőségnek elmulasztása a későbbiekben csak jóval nehezebben pótolható, ha egyáltalán még pótolható.

Jakab Zoltán

Stréber 2000-ben



Legyen ösztönzőbb az ösztöndíj rendszer

Az egyetemi vb vitája, javaslatai

Az egyetemi párt vb október 20-i ülésén foglalkozott hallgatóink anyagi helyzetével és megvizsgálta, hogy milyen hallgatóink anyagi ellátottsága, milyen támogatást kapnak hallgatóink az egyetemről, vállalatoktól.

Az ösztöndíjak és a szociális támogatás összege

Egyetemünk hallgatói havonta 441 000 forint juttatást élveznek. A fenti összegből 145 500 forintot az egyes vállalatok fizetnek ki hallgatóinknak társadalmi ösztöndíjként. Társadalmi ösztöndíjban részesül hallgatóink közül 276 fő, az összes délelőtti hallgatók 21,3 százaléka. A társadalmi ösztöndíjas hallgatók a vállalatoktól kapott összegben felül havonta 40 900 forint értékben természetbeni, szociális juttatásban részesülnek egyetemünkön. További 666 hallgató, az összes délelőtti hallgatók 51,5 százaléka az egyetemről kap ösztöndíjat, pénzbeli, vagy természetbeni, szociális támogatást. Részükre havonta 33 000 forintot fizetnek ki tanulmányi ösztöndíjként, 39 000 forintot pénzbeli szociális támogatásként adnak, végül 150 200 forint értékben részesülnek természetbeni, szociális támogatásban, ingyenes ebéd, vagy ingyenes vacsora formájában. Öt hallgatónk Népköztársasági Ösztöndíjban részesül, együtt havonta 3500 forintot kapnak. Hallgatóink közül 347 hallgató, a hallgatók 26,8 százaléka nem részesül támogatásban, azonkívül, hogy az oktatási költségek döntő részét államunk magára vállalja.

Átlagosan számolva egy hallgatóra havonta 341 forint juttatás esik. Ezek a számok mutatják, hogy az ösztöndíjak jelenlegi keretei a szülői támogatással együtt biztosítani tudják hallgatóinknak a zavaratlan tanulást kedvező feltételeit. Az ösztöndíjban és a szociális támogatásban nem részesülő hallgatók szülei, jelentéktelen számú kivételtől eltekintve, általában olyan anyagi helyzetben vannak, hogy képesek gyermekük kiadásait magukra vállalni. Néhány hallgató azért nem részesül támogatásban, mert egyetemi munkája, tanulmányi eredménye erre méltatlanná teszi. Ha e hallgatóktól eltekintünk és csak azokat, a hallgatókat vesszük figyelembe, akiknek támogatását anyagi helyzetük indokolta teszi és tanulmányi eredményük, munkájuk alapján nem méltatlanok a támogatásra, akkor 1 hallgatóra havonta több mint 400 forint jut.

A rendszeres, havonkénti ösztöndíjakon és szociális támogatáson kívül államunk tanévvenként több mint 100 000 forintot fordít egyetemünkön rendkívüli segélyekre.

Az egyes hallgatói rétegek részesedése a támogatásban

A végrehajtó bizottság megállapította, hogy általában helyesen oszlik meg az egyes hallgatói rétegek szerint a kifizetett összeg. Támogatásban legnagyobb mértékben a munkás- és parasztszármazású hallgatók részesülnek. A munkás származású hallgatók több mint 90 százaléka kap ösztöndíjat, vagy szociális támogatást. Legtámogatottabb réteg a paraszt származású hallgatók. Egy-két kivételtől eltekintve, (ezeknek a hallgatóknak a szülei már nem a mezőgazdaságban dolgoznak és jövedelmük is igen magas) valamennyi paraszt származású hallgató költségeinek egy részét — és általában igen nagy részét — állami erőből fedezzük. A paraszt származású hallgatóknak ez a nagyfokú támogatása általában indokolt, mert az ő szüleinek okoz a legnagyobb problémát gyermekeik kiadásainak fedezése — állapította meg a VB. Az értelmiségi származású hallgatóinknak kerekén fele kap támogatást. Figyelembe véve a szülői jövedelmi viszonyait és tanulmányi eredményeiket, ez is arányosnak mondható. Az alkalmazotti származású hallgatóknak háromnegyede részesül jut-

tatásban. Ez a szám tükrözi pártunk szövetségi politikáját, mert úgyszólván valamennyi kiszívetésű alkalmazott gyermeke taníttatását biztosítja.

A felsorolt hallgatói rétegekhez nem tartozó hallgatók közül is igen sokan kapnak rendszeres havi támogatást, egyéni elbírálás alapján, tanulmányi eredményüket, magatartásukat figyelembe véve.

A hallgatók anyagi ellátottságát, a kapott juttatások mértékét tekintve egyaránt kedvezőbb a helyzet a korábbi évekhez viszonyítva. Ha pedig a felszabadulás előtti évekkel tesszük összehasonlítást, a különbség óriási: 1938-ban az egyetemi hallgatóknak kevesebb mint 10 százaléka részesült támogatásban. Hallgatóink oktatási költségeinek csak kis részét fedezik a tandíjak. Az oktatási költségek, az ösztöndíjak négyzetesedésétől komoly összegeket vonnak el, melyeket csak elfecsérelnek azok a hallgatók, akik tanulmányaikat elhanyagolják. Az e célra rendelkezésre álló összegek végecsé, ezért minden olyan hallgató, aki munkáját elhanyagolja, pazarolja népünk vagyonát, még el is veszi a helyet más elől, aki szívesen élne a lehetőségekkel.

Az ösztöndíjelosztás néhány fogyatéksága

Ugyanakkor a VB azt is megállapította, hogy az ösztöndíj elosztásában komoly hiányosságok is tapasztalhatók. A hiányosságok felszámolására konkrét javaslatokat tett az állami szerveknek. A hiányosságokat a következőkben foglalhatjuk össze:

1. Nagyon komoly problémát okoz, hogy a társadalmi ösztöndíjaknál nincsenek, vagy alig vannak tanulmányi eredménybeli kikötések. A társadalmi ösztöndíjak menzajuttatásánál sem veszik eléggé figyelembe a Diákjóléti Bizottságok a hallgatók tanulmányi eredményeit. Ebből következik, hogy a társadalmi ösztöndíjasoknál igen kevésbé van ösztönzés jobb tanulmányi eredményekre. A VB javasolja, hogy a társadalmi ösztöndíjak összegét és a társadalmi ösztöndíjasok ösztöndíjait fokozottan vegyék figyelembe a tanulmányi eredményt.

2. Az anyagi helyzet megítélésében nem szerepel elég súlyly a gyerekek száma. Jelenleg ugyanis a hallgatók anyagi helyzetét elsősorban a szülők összjövedelme alapján állapítják meg és bizonyos korrekciókat alkalmaznak a gyerekek számát illetően. Sokkal helyesebb volna, ha a családok egy tagjára jutó jövedelem mutatószámából indulnának ki.

3. A nem bérből és fizetésből élők jövedelmi viszonyait nem tükrözik eléggé a kereseti igazolások. Ezért elsősorban a paraszt származású hallgatóknál szükséges, hogy juttatásuknak fokát a kereseti igazolásukon kívül egyéb adatok figyelembe vételével állapítsák meg. (Pl. a szülők által teljesített munkakapcsolatok száma, egy munkakapcsolat pénzértéke, háztáji terület nagysága és művelési áruk szerinti megoszlása stb.)

4. A menzák emelkedésével és a menzai étkezés színvonalának a javulásával az egyetemi juttatásokon belül az indokoltnál nagyobb a súlya a természetbeni juttatásnak, amelynek tanulmányi eredménybeli kikötései jelentéktelenek. Ebből következik, hogy indokoltabb volna az arányokhoz változtatni a juttatásokban, a tanulmányi eredményektől függő juttatások javára.

5. A pesti hallgatók anyagilag legráutaltabb rétegéinél is a támogatás formája elsősorban a természetbeni támogatás. Ez gyakran odavezet, hogy a hallgatók

között a menzajegyekkel kereskedelem folyik, ami erkölcsileg megengedhetetlen. Ez ellen szigorúan fel kell lépni, ugyanakkor viszont meg kell vizsgálni azt a javaslatot, hogy a menzajuttatás bizonyos részét a pesti hallgatóknak pénzben fizessék ki.

6. A természetbeni juttatások túl nagy egységben kerülnek megállapításra. Igen sokszor fordul elő az az eset, hogy az ebéd teljes összegének térítése az indokoltnál kedvezőbb, ebédterítés nem adása indokolatlanul kedvezőtlen helyzetet eredményez egy-egy hallgató számára. A VB javasolja, hogy az állami szervek tegyék lehetővé, hogy a hallgatók számára lehetséges legyen egy olyan juttatási forma is, amely az ebéd árának 50 százalékát fedezi. Ezzel a jelen kereteket igazságosabban lehetne elosztani.

7. Nem volt teljesen egyetemes az egyes karok Diákjóléti Bizottságainak a felfogása az ösztöndíj elosztás néhány kérdésében. Ebből kifolyólag keletkeznek az ösztöndíj elosztásban egyenetlenségek a karok között is. Elősegítette az egyenetlenségek kialakulását az is, hogy Diákjóléti Bizottságoknak túlságosan rövid idő áll rendelkezésre az ösztöndíjak megállapítására, mert a vizsgák befejezése után rövid időn belül (1-2 nap) már el kell készülniök az ösztöndíj jegyzékkel, hogy a hallgatók időben megkaphassák ösztöndíjukat és szociális juttatásukat. Ezen úgy lehetne segíteni, hogy a félévek első hónapjában a hallgatók kapják az előző félévre megállapított ösztöndíjat még, így mód nyílik alaposabb mérlegelésre az ösztöndíjak odaítélésében és a kari Diákjóléti Bizottságoknak volna idejük tapasztalatszerésre.

A VB megállapította, hogy Diákjóléti Bizottságok helyesen igen nagymértékű támogatást szavaztak meg azon hallgatóknak, akik állami gondozottak, teljesen egyedülálló, vagy testi fogyatékosok. Ezeknek a hallgatóknak átlagos juttatása eléri a 700 forintot. Ugyanakkor meg kell találni a módot, hogy a hallgatók juttatásának mértéke is függjön tanulmányi eredményektől.

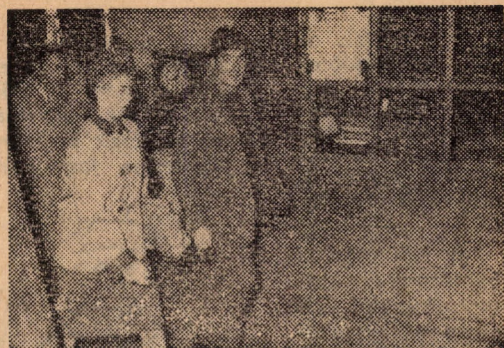
A VB ülésén lezajlott vita és a vita során elhangzott javaslatok komoly segítséget jelentenek az ösztöndíj megállapítást végző állami és társadalmi szerveknek felelősségteljes munkájukban.

CSENGETÉS UTÁN...

Önként vállaltam ennek a cikknek a megírását, de megbántam. Úgy kaptam a feladatot, hogy a meginterjúvoltak monogramját közöljem le.

Egy fiú, akivel szóbaelegyedtem, kiselőadási tartott a lógás minden csínjáról-bínjáról, az igazolási módokról. Befejezésül káromkodva megjegyezte, hogy két év alatt nem szedett össze annyi katalógust, mint most három hét alatt. Ebből következik, hogy most harmadéves. Amikor személyes adatai után érdeklődtem, előbbi bőbeszédűsége eltűnt.

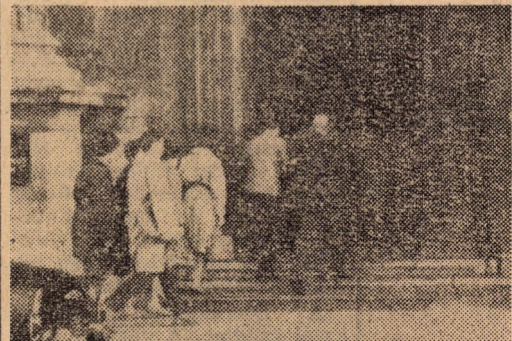
A zsidogóban az egyik széken dauerolt hájú leány fejt keresztretjvényt a Fülesből. Beszélgetni kezdünk, s pár pillanat alatt kiderül, hogy neki most tulajdonképpen matematika órán kellene lenni.



Ki ütközhet ezen? Érdekes lenne azonban tudni, hogy ugyanezek a hallgatók mit fognak csinálni, tessék azt egy eljövendő, harapós, téli hideghullám idején? (Bár elméletben esetleg elképzelhető, hogy akkor is csak annyit késnek.)

Nem sikerült beszélnem azokkal a hallgatókkal, akikről ez a fénykép készült. Ezért ezúton tessék fel a kérdést: Csak 10 és 11 óra közötti előadás helyett érnek rá reggelizni?

(k.)



— Úgy látszik, a rejtvényt komolyabb agytornának tartod az előadásnál — jegyzem meg csak úgy mellékesen. Éles vádam ellen erőlyesen tiltakozik. Azt mondja, nagyon tiszteli és szereti a matematikát, de piszkosan nem tud koncentrálni. S ezért minden hétfőn a Gellértbe jár fürdeni. Ma egy kedves barátjával találkozott és elbeszélgették az időt. Elkésett, nem mert bemenni az előadásra.

Ezek a képek kis izelítőt adnak arról a sajnálatos jelenségről, hogy az október 8-tól 15-ig tartó héten 8 óra és 8 óra 10 perc között, heti átlagban naponta 30 hallgató késett el. A száraz, enyhe októberi reggeleken nyilván fáztak szegénykéik idejében felkelni,



KINEK AZ ÉRDEKÉBEN?

Lendületesen folyt a csoportgyűlés, érdekesek és színvonalasak voltak a vállalások, csak a kulturális vállalkosoknál akadnak fenn minduntalan. A vállalkásokból és a hozzászólásokból érződött ugyan, hogy az ifjúság a szocializmusért, mozgalmat és ennek kulturális területét is úgy tekintik, mint ami nagymértékben elősegíti sokoldalú, hasznos emberré válásukat, ugyanakkor teljesen elválasztották ettől e cél elérésének eszközeit. Egyesek azt mondták, nagyon derék dolog, ha valaki törekszik műveltségének, tájékozottságának fejlesztésére, de hát miért várjuk el tőle, hogy ezenkívül még az egyetemi kulturális rendezvényeket is látogassa.

tud elmenni, nem ismerik el, hogy teljesítette a vállalását — s a többit hiába hallgatta meg?

Volt, aki őszintén kimondta azt, ami ott húzódik minden hasonló állásfoglalásban: Mi a mozgalom célja? — kérdezte. — Hogy elősegítse az emberek fejlődését, vagy hogy biztosítsa az egyetemi rendezvények látogatottságát. (Ezt védje ki, aki tudja!)

Bármilyen frappánsnak is látszik első pillanatra ez a kérdés, nem nehéz észrevenni benne a tévedést. Mintha nem éppen azért szervezne a KISZ kultúrastálya két színvonalas bérletet, tartalmas előadássorozatot, mintha nem azért biztosítana munkát szakkörökben, művészeti csoportban, hogy a hallgatók — nem utolsósorban a mozgalomban részt vevők — fejlődését, műveltségét biztosítsa. Elég egy pillantás a hangversenysorozatok másorára,

vagy az előadások programjára, hogy meggyőződjunk róla, ezek színvonalra magas kulturális igényeket is kielégít. (Vajon hiábavaló a részvétel ezeken?)

És az emberek fejlődésén, a mozgalom tényleges eredményein kívül van-e valamilyen más érdeke a KISZ szervezetnek, a kultúrastálynak ezekkel a rendezvényekkel? Hiszen az aula-bérletnél nincesen olcsóbb hangversenylátogatási lehetőség Budapesten, s az előadásoknak és a művészeti csoportok fellépésének egyáltalán nincs, vagy csak minimális bevétele van.

És miért éppen a mi egyetemünk hallgatói érzik nyugtának, hogy barátaik, kollégáik szereplését, próbálkozásait megnézzék, mikor számos, országosan is jelentős elismerés bizonyítja, hogy lelkiismeretes, komoly munkát végeznek, s fellépéseik színvonalasak. Eppen ezért nem érthető, hogy ilyen fejtegetésre állított kérdés-felvetéssel vagy a tények tudomásul nem vételével akarnak kibújni egyesekeket, mondhatni természetes kötelességeik alól. (Sokan talán nem is tudják, mi az, ami ellen kézzel-lábbal hadakoznak.)

Beszélni kell erről, mert bár az elmondottak egy csoportban vetődtek fel, ez a kérdés másokat is foglalkoztat, s ahhoz, hogy a kultúrastálya munkája egyetemünkön ne csak jóindulatú próbálkozás maradjon, az emberek megértése is kell.

Goldperger István

Már megbocsássanak...

a tisztelt hallgatók és mindazok, akiket illet, de nem tudunk szó nélkül elmenni lapunk legutóbbi számához mellékelt kérdőív iránt tanúsított érdeklenségük mellett. Olvasmányos, színvonalas lap megteremtéséhez kértük olvasóink segítségét és elenyészően kevesen vették azt a tízpernyi fáradságot, ami számunkra igen nagy segítséget jelent. Oly kevés az, amit kértünk és még most is kérünk!

CSILLAGTŰRA mozaikok

Az ötletes

A csoportnak útközben kellett válaszolni a feltett kérdésekre. Többek között: ki a Mongol Népköztársaság budapesti nagykövete? Miután senki sem tudta, az egyik fiúnak remek ötlete támadt: Hívjuk fel a mongol nagykövetséget. A választ szépen megköszönték, s csak a végállomáson derült ki, hogy a portás a saját nevét mondta be.

Tájékozottság

Az 5. állomáson az egyik kérdés így hangzott: Melyik a Szovjetunió legmagasabb hegycsúcsa, és milyen magas? Az állomásparancsok igen szigorúan a tagok lekére kötötte, hogy sugás nincs. És mégis — miután a kérdézt nem tudta, egyik társa félhangosan közbeszólt: Ezt a személyi kultusz! A

poén pedig, hogy még erről sem jött rá: a 7495 méteres Sztálin-csúcsról van szó.

A két balkezes csoportvezető

Az 5. állomáson a csoportok a következő utasítást kapták: „Vigyázz, útkereszteződés! Tovább bal kéz felé a két négyzetűn.” Az egyik harmadéves csoport — nála a csoportvezető ügyességének — jobbra tért, s végig is ment a rossz úton. E kitérő után jó másfél óra késéssel érkeztek a célba. Vajon a csoport minden tagjának két bal keze volt?

Hol a level?

Egyik állomáson egy levelet kellett megkeresni a csoportoknak. A keresésre kapott öt perc idő legtöbbször lelet, s eredménytelenül mentek tovább. (No, persze, nyomon-keresztűs kézzel a kövek között, avarban nehéz is ilyes-

mit megtalálni!) Végül, amikor valamennyi csoport elemment, 8-10 év körüli úttörők jöttek, akik a kitűzött 5 perc alatt módszeres kereséssel megtalálták a borítékot.

Örömujjongással indultak tovább — lefőzték a nagyokat.

Anyám, én nem ilyen lovat akartam

Az utolsó csoportba csak kilenc ember jutott, lelkesedésük is csak maradék volt. Négyen befutottak időben, de a másik öt emberre állomásenként 20-25 percet kellett várniuk. Az egyik elsőéves kislány ki is jelentette: Nem így képzeltem el a csillagtúrát!

— Hát hogyan?
— Felmegyünk egy vendéglőbe, leülünk, eszünk, iszunk, énekelünk. Majd hazamegyünk.
Elsőéveseknél ilyen téves fogalmak még megbocsáthatók.



Simson

MOTORKERÉKPÁR A NYEREMÉNYEK KÖZT

VÁSÁROLJ

SORSJEGYET

Egy tanszékkal kevesebb

A kegyetlen idő előbb-utóbb megsemmisít minden. Uj dolgok születnek, régiek elmúlnak: betöltötték hivatásukat, búcsút kell vennünk tőlük.

Igy kell most elbúcsúznunk egyik tanszékunktól is, olyan tanszékától, ahol sok tanulságos és kedves órát töltöttünk. Ennek a tanszéknek a tanrendjét nem közli az Egyetemi Tájékoztató. Bizony, elég kár, javasolom is, hogy jövőre tartalmazza ezt a tanrendet is. Alaptárnyak lehetnek: 1. ábrázolás, pillantással a hidra és az egyetemre, ahol most matematika órán kellene ülni, 2. andalgás, kar a karban; szaktárnyak: 1. a csók technológiája, 2. áruismeret (pólya, bölcso stb.); kiegészítő tárgyak: 1. a „ne légy már csacsi”-felszólítás eredete és célja, 2. házasságkötő terem látogatás. Termelési gyakorlat lehetőség szerint.

De mondom, csak jövőre. Az idén már semmi sem aktuális: megszűnik a tanszék. Ha valaki még véletlenül arra téved, nem lát más, csak egy bajszos bácsit — hivatalsegéd talán? —, aki botjával

támaszkodva de a lépcsők, azok csendesen mészlik a csorbaszélű lépéseken. A azonban nem ilcsők! Nem lehet letéles tanrendi rajtuk másképpen ügyekben, csak ar-menni, csak dobogóra vigyáz, ne fosz-szivevel, feljebb,



szak meg a tanszék- mindig feljebb, mert ott fent már vár valaki, aki mindennél több ezen a földön. És most megszűnik ez a tanszék. A fák lehullatták leveleiket, nem csikorog már a kavics a lábak alatt. Szomorúság lappang a csupaszbokrok aljában. Csak az a vigasztaló, hogy langyos szellő hátán újra jön majd a tavasz és akkor ismét megköszönjük. Különbö- nyitja kapuját ez a sen azokon, ame- tanszék is. Viszontlításra rejt valamilyen cin- hát, te kedves, drá- kos zúg. Lift nincs, ga Gellért-tanszék.

Nemcsak a látszatra kell adni!

Riport egy jó kuliúrossal

Az „Ifjúság a szocializmusért” mozgalom első évi eredményének értékelése már befejeződött az egyetemen. Fény derült arra, milyenek voltak a vállalások, hogyan teljesítették a mozgalomban vállalt kötelezettségeiket a résztvevők, milyen hibák voltak. A kulturális munka területén az elmúlt évek során bizony sok hiányosság akadt. Az elmúlt év tapasztalatai már arra mutatnak, hogy e téren is fejlődés figyelhető meg. Amikor az elmúlt évi kultúr- munka eredményeiről érdeklődtünk az egyetem kultúr- osztályán, akkor ismerkedtünk meg Ficzer Valéria IV. éves íparszakos hallgató nevével, akit a legjobb kultúrosként tartanak számon. Azzal a céllal kerestük fel Valit a Makarenko utcai diákközhonban, hogy elbeszélgessünk végzett munkájáról és tapasztalatairól, melyeket más kultúrfelelősök is megszívlelhetnek feladataik megoldásában.

A beszélgetést szerényen azzal kezdte: „A végzett munka eredményessége csak viszonylagos. Bizony az elmúlt évben is számos nehéz feladat állt előttünk, s ez komoly munka elé állított minket. S hogy sikerült úrrá lenni a nehézségeken, sokban talán annak köszönhetem, hogy már hosszabb idő óta végzek kultúrunkat.”

Mióta tevékenykedsz ezen a területen?

„Már elsőéves koromban mint közönségszervező tevékenykedtem, majd az alapszervezet kultúrfelelőségébe választottak meg, s most is ebben a beosztásban dolgozom. — S már folytatja is. — Bizony nem a legkönnyebb dolog kultúrosnak lenni. Néha talán még sírni is tudtam volna egy-egy eredménytelenség láttán és sokszor elkeseredtem, ha valami nem úgy sikerült, ahogy akartam. A hiba fő okát elsősorban a tagokban látom. Ha a felelős becsületesen és odaadón dolgozik, nem azért teszi, hogy erről beszámolóit lehessen írni. Az igazi kultúros arra törekszik,

hogy a tagság akarata szerint cselekedjen, s éppen ezért volt elszomorító egy-egy színházlátogatás megszervezésénél a hallgatóság passzivitása. Persze más hibák is közrejátszottak. A legnagyobb az volt, hogy a közönségszervezésnél az igényeket formálták a lehetőségekhez. E téren már egyre inkább érvényesül az idén a lehetőségeknek az igényekhez való formálása. S én ebben látom a közönségszervezés titkát.

Milyen fontosabb feladatokat oldottál meg az elmúlt évben?

„A fő hangsúly az ISZM kulturális vállalásain, a vállalások teljesítésén volt. Arra törekedtünk, hogy a kultúr- munka minden területén figyelemmel kísérjük a mozgalom követelményeit. Fő célom az volt, hogy munkámat ne csak a közönségszervezés mérítse ki. A tanév elején rendezett elsős ismerkedő jellegű csoportestek és a későbbi kultúrrendezvényeink általában jól sikerültek. A munka nehezebb részét képezte viszont közönséget szervezni az egyetemi rendezvényekre. A már említett passzivitás itt is megnyilvánult. Elsősorban az szükséges, hogy a hallgatóink megértsék, ennek a munkának igazi tartalma van, és nemcsak a látszat kedvéért csináljuk. A kultúrosra fontos feladat vár, hogy ezt meg is tudja érteni a tagokkal.”

Milyen munkát végeztél legzibesebben?

„Általában szeretem feladat- körömet és mindent szívesen csinállok. Mindig lelkesíteni tud az, hogy egy-egy jól végzett munka után örülhetek az eredménynek. Az aktív munkát azonban nemcsak arra kell fejtenem, mert nekünk negyedéveseknek növekednek a feladataink, egyre kevesebb idő jut a társadalmi munkákra. Remélem, hogy az új elsőéves kultúrfelelősök és aktíviszták még eredményesebb munkát tudnak végezni, s úgy látom, hogy ennek meg is van a reális lehetősége.”

„Micsoda nagyszerű dolog”

Az Ifjúsági Jazz-együttes évaendíj előadását tartotta múlt vasárnap az egyetem aulájában. A múlt évi érdeklődést is felültöltötte az idei, amelynek eredményeként az egy előadásból kettő lett, a harmadikat pedig november 12-én tartják azoknak, akik vasárnap hiába torporogtak a kapu előtt, és még az utolsó pillanatban kiadott jónéhány pótlóóról is lemaradtak.

Ezek után nem szükséges ecsetelnem azoknak a szomat és hangulatát, akik boldog jegytulajdonosokként már 7 óra előtt megtöltötték a termet, hogy a negyed nyolcas kezdésről le ne maradjanak.

En, mint vad és szigorú kritikusként bevettem magam a sarokba, a „fanatikus” és „laikus” megjegyzésektől távol, hogy elfogulatlanságomat megőrizhessem. Hogy ez mennyire sikerült, nem tudom, de tény az, hogy a harmadik számmal már észrevettem: nagyonis egyértelműen tapsolunk mi: a „laikus” közönség és én a kritikus.

Bergendi Pista vezetése alatt brilirozott a zenekar, szokatlanul hamar feloldódtak az előadásban, a zenében, no, meg a tapsban. És egyenként is megérdemelték a bőséges elismerést, különösen Kovács

és a kis Bergendi fejlődése lepett meg bennünket kellemesen. Bár Kovács eleinte idegeskedett, de ez hamar elmúlt, annál kevésbé Tancos Gabi fújása, aki szegény, dagadt arccal is hősiesen, és dicséretére, jól fújta a trombitát.

A második „felidőben” az Ifjúsági Jazz Vokál szerepelt kitűnően. Előadott számaikat Auth Ede hangszerezésében hallottuk. Külön ki kell emelnünk Szirmai Mártát, a Vokál női tagját, aki önállóan előadott újszerű jazz-„improvizációjával” megérdemelt sikert aratott.

Bánfalvi Ferenc énekszámait kapták a legtöbb tapsot az est folyamán, nem véletlenül. Valóban élvezettel hallgattuk előadásában az „Ave-Máriát” és Rascal „Romantikáját”. Serregély Aladár, aki időközben a Magyar Rádió stúdió- énekesévé lépett elő, szokásos jó átlagteljesítményét nyújtotta.

Csáki Attila ezen az estén is kifogyhatatlan volt mókáiból. Színvonalas összekötőszöveggel szórakoztatta a halás közönséget, bár az ötletek közül egy-kettőt már régebben is találkoztunk.

Végül meg kell említenünk a jó szervezést, amely szintén hozzájárult az est sikeréhez.

Szűke Zsuzsa

HIMNUSZ A BÉKÉRŐL

Szólistáink estjei az elmúlt évben mindig kitűntek magas színvonalakkal, s a néhány alkalom szinte már hagyományt teremtett. Idei első fellépésüket is jelentős érdeklődés előzte meg, hiszen az új tagok mondhatni első, komoly nyilvános szereplésére került sor. Már előjáróban el lehet mondani, hogy ez a fellépésük bizonyították adta szorgos munkájuknak és reményt adott a jövőendő sikerekre.

Bár Farkas előadás- módja erősen emlékeztetett Drahotára, s lehetett volna színesebb is, kifejező puritánságával, átéltségével megragadó volt, épp úgy, mint Zelnik szavala- ta, akinél a halk és hangos részek közti átmenet hiánya tűnt fel leginkább. Igazán kár, hogy csak egy-egy vers- sel szerepeltek.

Bálinty Gábor fizikailag kimerülten lépett fel, ami jócskán éreztette hatását. Szó- vegmondása helyenként ért- hetetlenül halk volt, Vörös- marty romantikus hangja pedig nemigen illik egyéniségé- hez. Tenke Júlia a Csokomai- vers előadásánál fölöslegesen balladai volt, de Tu Fu költe- ményét a „Fiatal feleség pana- szát” nagyon kedves termé- szetességgel és egyszerűséggel szavaltta. Elles Bétát saját maga, s ennek nyomán a kö- zönség is szinte beskatulyázta a humoros, szatirikus szere- pekre, ami sokszor megbosz- szolja magát. Brecht szavala- takor közismert fintorai és hanghordozása bántóan komi- kus és hamis volt, Szabó Lőrinc versének előadása vi- szont épp természetessége mi- att aratott megérdemelt sikert.

Finta Éva, Kigyóssy Éva és Vadász Gyula szavatai ke- vesébe sikerültek. Finta Évá- nál a kissé sutá gesztikuláció, Kigyóssynál pedig az első szótágok modoros hanghordo- zása volt feltűnő.

Füzessy Irén és Marillai Vilmos szavata szintelen, gyenge volt.

Tóth Iván a tőle megszokott szerénységgel és magas szín- vonalú játékkal tolmácsolta Dvorzák Csellóversenyének II. tételét és Goes Scarcóját. Siklósi Béla Liszt: „Funne- railles” című nehéz darab- jának bravúros előadásával méltán aratott sikert, bár né- hány alapos melléltésével sokat romlott teljesítményén.

J. Z.

Az est jellege, a ciklussze- rű előadóművészi szempontból csakis egyetér- tést válthat ki, hiszen így le- hetőség van arra, hogy az egyes szavalkó egyéniségük- nek és képességüknek legin- kébb megfelelő műveket tol- mácsoljanak, a műsor pedig sokrétű és lehetőség szerint átfogó legyen. A jövőben azonban el kellene kerülni ilyen sok előadó szerepelté- sét — 10 szavalkó lépett fel —, mert ez az egységes mű- vérszi hatás akadály lehet. Az előadott művek gondossá- gú kiválasztásával pedig egyrészt az olyan versek bemutatását kellene mellőzni, amelyek el- tértnek az est jellegétől. Más- részről meg inkább törekedni kellene olyan odálló költe- mények interpretálására, ame- lyeket a közönség kevésbé ismer. Jelen esetben például hiányzott legalább egy-egy, a görög, római klasszikusokat és főképpen a mai magyar lírát képviselő mű, s a modern szovjet, francia költészetből is lehetett volna többet adni.

Az estet dr. Barczán Endre meleg emberi, finoman szakszerű szavai vezették be. Barczán elvtárs összekötő szövege, amelyben az egyes verseket elemezte, bár az elgondolás föltétlenül helyes, sajnos, hosszú, túlzottan rész- letes volt, nem egy esetben lerontotta a versek hatását (Szabó Lőrincz: Álom egy löszbaraktárban) és megfosz- tott bennünket a rácsodálko- zás örömeitől.

Az előadósten fellépett szavalkó művészi teljesítmé- nyeit bírálva figyelembe kell vennünk, hogy nincs még elegendő gyakorlatuk ilyen nagyobb szabású törekvések megvalósításában, hisz a csoport egészé nem régóta dolgoz együtt, s a felkészülési idő sem volt nagyon hosszú. Mindezekkel együtt mostani szereplésük sikeresnek mon- dható, bár javítanivaló akad- bőven.

Különösen kiemelkedő szava- latul nem volt. Legjobban teljesített Farkas Márta tolmá- csolásában Duhamel: „Flo- rentin Prunier balladája” és Zelnik Jánostól Cosbuc: „Meghaltak — kiért” című

„Meghaltak — kiért” című

Motó: Nem akarunk a nagyképűség és hiú tetszelgés bűnével vádolni, de lelken- dedő beszámolóit adunk nagy nyári élményünkről. Előre el- nézést, ha valamit nem hely- esen vagy túlzottan írunk le. Vétkénk enyhítésére szol- gáljon, hogy mindenhez érte- ni akarunk, hiszen közgazdászok vagyunk.

Lipcse vásárváros

Hatalmas pályaudvarán, amely 28 vágányával második Európában, örömmel fedez- zük fel a piros-fehér-zöld zászlót. Mindenfelé látható a Mustermesse-t jelentő, jelleg- zetes szétterpesztett lábú kettős M betű. Kétóránként indulnak városnéző villamo- sok, ahol recsegő mikrofon- hangon értesülünk a fő látni- valókról.

— Meine Damen und Heren, liebe Kinder, liebe ungarischen Freunde! A főpályau- dvar elől indulunk. A pályau- dvar t a háborúban teljesen lebombázták, újjáépítése 1951- ben fejeződött be. Balra a torony a Tamás-templom. Mel- léte a Bach-emlékmű és múze- um. A Tamás-templomban síremlék, márványalapon fémlap két fogantyúval és csak a név: Johann Sebastian Bach. Félbárra előttünk a régi városháza tornya, korabeli re- nezánsz. Vele szemben a Leipziger Messeamt új palo- tája épül. Most haladunk el az Opera mellett. Egy évvel ezelőtt készült el, Európa egyik legnagyobb színháza. A hid, amelyiken áthaladunk, csatorna fölött vezet. Három kisebb folyó vizét gyűjti ösz- sze, a városkép szépítésére szolgál. A kerítés mögött van a vásár területe. Előttünk lát- ható az 1813-as lipcsei ütkö- zet emlékére készült „Népek csatája” emlékmű. Magassá- ga 91 méter. A munkássá- ggyedbe érkezünk. Emléktá- blá jelzi Karl Liebknecht há- zát. Most fordulunk vissza a

városközpont felé, a baloldali hatalmas épület a Dimitrov Múzeum, elől már látható az új városháza tornya. Hölgyeim és uraim, kedves gyer- ekek, kedves magyar barátok, utunk végére értünk. Viszont- látásra.

Kábultan szállunk ki a vil- lamosból. A sok név és adat még magyarul is megfelle- dik volna előadásoktól elsokoté gyomrunkat. Ezután kikapcsolo- lás kettős, gyerünk vásárolni. Megkezdődik a mutogatás, ma- gyarítás kézzel-lábbal, igaz- gott keresgélés a szótar zize- gö lapjai között. Vásárlás köz- ben is akad látnivaló. Fényes és modern üzletek között ta- láljuk meg az Auerbachshel- ler-t, a Goethe Faustjából is- mert söröspincét.

Estére, amikor a Főiskola épületébe vacsorázni ösze- jövünk, mindenki csomagok- kal megrakodva érkezik. A legáltalánosabban vásárolt dolgok: pokróc, bőrönd, koz- metikai- és toalettszerek, töl- tőtollak, ceruzák, golyóstollak, néhány kuriózum: expande- z, motoros kesztyű.

Drezdába az utolsó nap érkezünk. Lehangoló sétel- ni a díszletszerűen egy fal-



ból álló épületek között, meg- állni a romos Frauenkirche mellett, amely tizenhat éve fekszik érintetlenül és a há- ború borzalmaira figyelmeztet. Amikor egy súlyos termé- zeti csapást átél környezet- ben épen maradt területre bukkan az ember, valóságos- lennek és diszsonánsnak érzi. Így jártunk az Alberinum esetében. Az épület Elba parti szárnyának második eme- letén még akácfa nőnek, az ellentétes oldalon pedig az ötvösmunka és porcelánmű- vészet szobrák szobrák darabjai- nak kiállítását végignéve egyik ámulatból a másikba esünk.

A Zwinger úde sziget a romváros közepén. Három négyzet alakú, oszlopos, tor- nyos, zárt szerkezetű udvara között megállt az idő. Hajla- mosak vagyunk elfelejteni, hogy ezt az épületet is restau- rálni kellett a háború után.

A képtárról csak szuperla- tivusokban lehet beszélni. Mellbélőző a műmellekletelek- ről ismerős képek eredetijé- nek dús színe, s a nagy emberek nagy műveinek szem- távolságnyi közelsége. Az első csarnokban Canalettoóának a XVIII. század első felében élt városképeiről híres művésze- nek drezdai részleteket ábrá- zoló képei fogadnak. A köz- ponti termekben kapnak hely- tet a nagyok. Tintoretto nagy- térben mozgó, erősen plasztiki- kus alakjai, karcsú törzsi, ki- csinny testű emberek, akik a fény-árny ellentét nyers ha- tásaiban népesítik be a vász- nakat, Rubens buja formái, a túltengő erő, a színek festői hatásának teljes kihasználása, a világos lévszín, amely alatt

láthatóan pezseg a vér és a kék- és zöld árnyalatok ki- vánkóznának: Holbein, Tizia- no, Correggio, Giorgione, a Caracci-k, Rembrandt, csak a legnagyobbakat említve. A fő falon kap helyet Raffaello Sixtusi Madonája. A képet körülvevő tömeg megilletődöt- ten áll, hatalmas felkört for- málva, megjegyzéseit csak suttogni meri. A háromszög- kompozíció és az arckifejezé- sek a maguk egyszerűségében lebilincselnek, a kép alsó részében könyökölő két kis an- gyal éppen olyan pajkos és gonoszokdós képű, mint a mai gyerekek. Sokáig nem tudunk elszakadni a képtől, Raffaello újra és újból visszahív. Fá- radtra bámuljuk magunkat a Zwingerben, kiüldönc érkezik figyelmeztetésünkre, ma még Pillnitz-be is megyünk.

Pillnitz dessert Drezda után. Igazán nagy zúzó és sok pénz- lehetett annak a szász fej- jedelemnek, aki ilyen palotát építtetett szeretőjének.

Utolsó éjszakánk

a drezdai pályaudvaron ki- sértetiesen hasonlít az első- höz. A Balt-Orient Express hajnali háromkor indul. Ha- za. Addig szabadfoglalkozás: alvás asztalborulva, vagy séta a pályaudvar környékén. Felgyűrt gallérral járjuk a hű- vös német éjszakát. Egy ma- gyar az előbb azt mondta a pályaudvaron, hogy Pesten minden nap harminc fok fölé emelkedik a hőmérő. Furcsa. Vajon minden úgy lesz otthon, mint amikor eljöttünk? Bi- zunk benne. A Balt-Orient Express hajnali háromkor in- dul. Haza.

Naplóinkat becsuktuk. Meg- köszönjük mindazok türel- mét, akik végighallgatták, re- méljük, nem unatkoztak. A reprodukció természetesen mindig hálátlan mesterség, történnék bármilyen műfa- ban is. Éppen ezért tiszta szí- vünkölly kívánjuk mindenki- nek, hogy hamarosan legyen hasonló nagy-nagy élményben- része, s ezzel búcsúzik a tizen- négy világot járt pénzügyes ne- vében

a krónikás, MARINOVICH ENDRE